

**Vapautus työvuoroluettelon laatimisesta. Vihannesten pakkaus- ja jatkojalostustyö.
Dnro 6/2010, annettu 29.4.2010.**

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Päätöksestä on valitettu työtuomioistuimeen. Työtuomioistuin on ratkaissut asian 7.2.2011.

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Lounais-Suomen aluehallintoviraston, työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/295/04.07.01/2010, joka annettiin 12.2.2010.

S Oy haki aluehallintovirastolta vapautusta työvuoroluettelon laatimisesta yhtiön 15 vihannesten pakkaus- ja jatkojalostustyössä työskentelevälle työntekijälle 1.2. – 31.12.2010.

Aluehallintovirasto hylkäsi hakemuksen, koska siitä ei ilmennyt, että työ olisi ollut luonteeltaan niin epäsäännöllistä, että työvuoroluettelon laatiminen olisi ollut erittäin vaikeaa. Vihannesten pakkauksen ja jatkojalostuksen työt olivat tavanomaista tilaukseen perustuvaa työtä.

Oikaisuvaatimus:

S Oy vaati työneuvostoa myöntämään poikkeusluvan työvuoroluettelon laatimisesta joko kokonaan tai osittain. Osittainen vapautus tarkoitti sitä, että yhtiö voisi jatkaa työvuoroluettelon laatimista nykyisellä tavalla. Työvuoroluetteloon kirjattaisiin työajan alkamisaika ja viikkovapaat, mutta ei työvuoron päättymisaikaa.

S Oy on Y Oy:n osakkuusyritys ja sen liikevaihto tilikaudella 1.5.2008 - 30.4.2009 oli noin 1,5 miljoonaa euroa. Yhtiössä käsiteltiin tuona aikana vihanneksia lähes 8 000 000 kiloa. Vihannekset myydään tuoreina eikä niitä esimerkiksi pakasteta. Yhtiöllä on 15 työntekijää tuotannossa. Yhtiö on Suomen suurimpia vihannesten pakkaajia. Pääasiakkaita ovat kaupan keskusliikkeet ja vihannesten jatkojalostajat. Toimialalle on tyypillistä tuotteiden säilyvyydestä ja lyhyistä myyntiajoista johtuen erittäin nopeat toimitukset sekä vaihtelut päivittäin ja kausittain. Päivän ennakkotilaus saadaan aamulla klo 9 sähköisesti. Tältä pohjalta aloitetaan tuotteiden käsittely ja pakkaus. Lopullinen tilausmäärä saadaan kello 16. Muutokset ennakkotilaukseen voivat olla jopa 30 - 40 %. Tilausmäärän vahvistuksen jälkeen tuotanto käsittelee ja pakkaa tilatut tuotteet. Illan ja yön aikana tuotteet haetaan S Oy:n lähettämöltä. Seuraavan päivän aikana tuotteet ovat pääsääntöisesti kuluttajien ostettavissa. Tuotteita ei voi pakata etukäteen varastoon, vaan ne tehdään tilausten mukaan. Tuotteiden myyntiajat on oltava tilaajan ehtojen mukaisia. Toimitusmäärät vaihtelevat suuresti eri viikonpäivinä ja myös eri vuosina. Tuotannon käyttämään työaikaan vaikuttaa olennaisesti myös raaka-aineiden laatuerot. Huonon vihanneserän käsittelyyn kuluu enemmän aikaa kuin hyvän erän käsittelyyn. Kevätkaudella vaikuttaa myös raaka-aineiden saatavuus. Kesä-heinäkuussa yhtiössä käsitellään noin 4 000 000 kiloa varhaisperunoita ja juhannusviikolla päivittäin noin 200 000 kiloa. Tuotannon työntekijät tekevät työtä kahdessa vuorossa ja viikoittaisia vapaapäiviä ovat lauantai ja sunnuntai.

Edellä esitetyistä syistä työvuoroluettelon laatiminen on mahdotonta. Tällä hetkellä työvuoroluetteloon kirjataan työntekijän työajan alkamisaika ja viikkovapaat. Työajan päättymistä ei voida etukäteen tarkasti määrittellä tilausten käsittelystä johtuen. Työntekijöiden kanssa on sovittu, että työpäivän pituus on vähintään neljä tuntia. Työvuoroluettelo laaditaan mahdollisimman aikaisessa vai-

heessa, mutta viikon määräaika ei pystytä aina noudattamaan. Työajan vaihteluita tasaa tuntipankki.

Yhtiön luottamusmies puolsi poikkeuslupahakemusta ja oikaisuvaatimusta.

Lisäselvitys:

S Oy:ssä pakataan porkkanaa, perunaa, punajuurta ja lanttua. Juurekset pestään, lajitellaan mekaanisesti ja käsin, punnitaan ja pakataan. Tämän jälkeen niihin laitetaan päivämäärämerkinnät. Sitten juurekset pakataan laatikoihin ja lavoille.

Raaka-aineet tilataan tuottajilta, jotka toimittavat tavarat S Oy:öön. Tuottajat ovat sopimustuottajia. Juurekset välivarastoidaan S Oy:ssä ja välivarastoinnissa on raaka-ainetta noin yhden viikon tarve. Varastomäärää tarkistetaan päivittäin. Tavaraa voidaan tuoda yhtiöön ja sitä voi lähteä yhtiöstä 24 h / vrk ja 7 pv / vko.

Kesäkautena varhaisperuna tulee yhtiöön tilausten mukaan päivittäin. Juhannusviikolla otetaan tavaraa vastaan maksimissaan 270 000 kiloa päivässä. Myös porkkanaa tulee tilausten mukaan ja heinäkuun alussa porkkanaa tulee enintään 70 000 kiloa päivässä.

Tuottajilta ei välttämättä saada tilattuja määriä tuotteita. Tämän vuoksi tuotteiden pakkaaminen ja käsittely joudutaan keskeyttämään, eikä tilausta saada kokonaan täytettyä.

Juuresten tilausrunko saadaan edellisenä päivänä kello 15 - 18. Muutoksia tilauksiin tulee vielä tuotantopäivänä. Päivittäisten tilausten määrä on yli 80 % tuotannosta. Kauppakettujen kampanjatuotteiden osalta voidaan etukäteen varautua suurempiin pakkausmääriin. Kampanjat sovitaan muutamaa viikkoa ennen toimitusta ja tarkat tilausmäärät näidenkin osalta saadaan normaalisti tilauspäivänä.

Varhaisperunan ja -porkkanan tilausten tilausrunko saapuu tuotantoamuna kello 8 ja kello 10 - 11. Työntekijät käsittelevät juureksia seuraavasti. Päivän porkkanamäärä 70 000 kiloa vastaa 17 työtuntia. Työvuorossa on 13 henkeä eli käsittelyyn osallistuu yhteensä 26 henkeä. Perunaa käsitellään 150 000 kiloa 16 tunnissa ja vuorossa on 14 työntekijää. Yhteensä perunamäärän käsittelyyn osallistuu 28 työntekijää. Porkkanaa puolen kilon pusseihin yksi henkilö laittaa tunnissa 200 kiloa, ja kilon pusseihin 300 kiloa. Perunaa yksi henkilö käsittelee tunnissa 570 kiloa ja punajuurta 600 kiloa. Sesonkiaikana (kesäkautena) yhtiöön palkataan 15 - 20 kesätyöntekijää. Työvuoro sesongin ulkopuolella, talvikautena alkaa kello 7 eikä iltavuoroa ole kuin poikkeuksellisesti. Kesäkautena, kesä-elokuussa aamuvuorot alkavat liukuvasti kello 6 -12, ja henkilöstön tarve tiedetään edellisenä päivänä kello 16 - 17. Iltavuoro tehdään tilausten mukaan ja siitä päätetään edellisenä päivänä kello 16 - 17. Satunnaisesti tehdään kolmas työvuoro. Sesongin aikana kaikki työntekijät tekevät joko iltai- tai päivävuoroja. Yhtiössä ei kerry merkittäviä määriä ylitöitä. Vakituiset työntekijät työllistyvät kokoaikaisesti.

Työneuvoston päätös:

Työneuvosto hylkäsi oikaisuvaatimuksen.

Päätöksen perustelut:

S Oy on hakenut lupaa poiketa työaikalain 35 §:n 1 momentissa tarkoitetun työvuoroluettelon laatimisesta (15 tuotannon työntekijää). Yhtiö on esittänyt, että työvuoroluettelon laatiminen on vaikeaa, kun juuresten lopullinen tilausmäärä saadaan päivittäin kello 16. Varhaisperunan ja -porkkanan tilausten tilausrunko saapuu tuotantoaamuna kello 8 ja kello 10 - 11 on tiedossa niiden lopullinen toimitusmäärä. Tuotteita ei voida pakata etukäteen varastoon vaan ne on tehtävä tilausten mukaan. Tätä edellyttävät tuotteiden säilyvyys ja myyntiajat.

Asiassa on selvitystä siitä, että tilausmäärät vaihtelevat ja tarkat päivittäiset toimitusmäärät varmistuvat yleensä tuotantopäivänä. Työpäivän pituus ja useamman kuin yhden vuoron tarve on esitetty riippuvan tilausten määrästä. Yhtiön toiminnassa on sesonkikausi kesä-elokuussa, jolloin työmäärä lisääntyy ja yhtiöön palkataan lisää 15 - 20 työntekijää. Yhtiön toiminta ei ole siten saman laajuista koko vuoden ajan. Vakituiset työntekijät ovat kuitenkin työllistyneet kokoaikaisesti eikä ylitöitä tehdä merkittävästi.

Työaikalain 36 §:n 1 momentin mukaan vapautus työvuoroluettelon laatimisesta voidaan myöntää, mikäli työn epäsäännöllisyys johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on erittäin vaikeaa. Lainkohdan mukaan kahden edellytyksen on täyttyttävä, jotta poikkeuslupa voitaisiin myöntää.

Työn on ensinnäkin oltava *epäsäännöllistä*. Tämän epäsäännöllisyyden tulee johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on *erittäin vaikeaa*. Asiaa on tarkasteltava työ- ja työpaikkakohtaisesti.

Työneuvosto on aikaisemmin käsitellyt nyt vireillä olevaan asiaan läheisesti rinnastettavaa tapausta, joka koski lihatukkuyrityksen vapauttamista työvuoroluettelon laatimisesta. Lihatukun työntekijöiden työpäivän kokonaispituuden määrittäminen oli riippuvainen tilausten määrästä. Tilaukset saatiin toimituspäivänä kello 10 mennessä. Työaikalain mukaisen vapautuksen myöntämiselle ei katsottu olevan perusteita (asia 1/2009, päätös 12.3.2009). Samaan lopputulokseen päädyttiin asiassa 4/2007, joka koski työvuoroluettelon laatimista betonin kuljetuksessa ja pumppauksessa työskentelevän kuljettajan työajoista (päätös 5.3.2007).

Tässä asiassa on esitetty selvitystä siitä, että tilausmäärät vaihtelevat ja tarkat päivittäiset toimitusmäärät varmistuvat yleensä samana päivänä. Työpäivän pituus ja useamman kuin yhden vuoron tarve riippuvat oikaisuvaatimuksen mukaan tilausten määrästä. Sesonkiaikana työvuoro alkaa kello 6-12 ja sesongin ulkopuolella kello 7. Asiassa ei ole esitetty, että työn alkamisajankohta ei olisi etukäteen määrättävissä.

Kaupan alalla voidaan pitää tavanomaisena, että työn määrä vaihtelee tilausten perusteella. Asiassa ei ole tullut esille, ettei tilausmääriä voida millään tavoin ennakoida tai että päivä- tai viikkokohtaisesti tapahtuisi niin suuria muutoksia, ettei niihin voida riittävästi varautua. Vaikka työpäivän kokonaispituuden määrittäminen voi olla riippuvainen tilausten määrästä, asiassa ei ole esitetty selvitystä siitä, että hakemuksessa tarkoitettujen kaikkien 15:n työntekijän työn alkamis- ja päättymisajankohtien sekä lepoaikojen ajankohtien määrääminen etukäteen olisi kokonaisuutena ottaen erittäin vaikeaa. Poikkeuslupaa haetaan ajalle 1.2 - 31.12.2010. Esitetyn selvityksen mukaan työn määrä erityisesti sesonkiaikana olisi hyvin ennakoitavissa, koska yhtiöön palkataan myös lisää työvoimaa täksi ajaksi. Lisäksi on otettava huomioon, että työvuoroluetteloa voidaan poikkeuksellisesti muuttaa työaikalain 35 §:n 2 momentissa lähemmin säädettyjen edellytysten vallitessa. Näin ollen perustetta poikkeuslupan myöntämiseen ei esitetyn selvityksen mukaan ole.

Työvuoroluettelon laatimisesta kokonaan vapauttamisen vaihtoehtona S Oy hakee osittaista vapautusta niin, että työvuoroluetteloon merkittäisiin työn alkamisaika ja viikoittaiset vapaat. Työneu-

vosto ei edellä esitetyillä perusteilla myönnä lupaa myöskään tällaiseen osittaiseen vapautukseen. Työaikalaisissa ei edellytetä, että työvuoroluetteloon merkittäisiin viikoittainen vapaa-aika.

Työaikalain (605/1996) 35 ja 36 §.

